

WALLERTUIN 2001/02

C.J. Nonhof

KNNV afd. Regio Delft

KNNV afd. Regio Delft
Postbus 133
2600 AC DELFT
email: afd.RegioDelft@knnv.nl
www.knnv.nl/afd.RegioDelft

Inhoudsopgave	
1. Inleiding	3
2. Historie en ligging	3
3. Stinzefflora	4
4. Poel	5
5. Mossen	6
6. Paddestoelen	7
7. Broedvogels	7
8. Kruiden	8
9. Conclusie	9
10. Literatuurlijst	10
Bijlage: Planten in de Wallertuin	11
Bijlage: Kaart Wallertuin	17

Dit boekje is eerder uitgegeven in A5-formaat

Copyright: KNNV afd. Regio Delft 2002

Druk: ACD Delft

Referentie: Wallertuin 2001/02, C.J. Nonhof, KNNV afd. Regio Delft, 2002

1. INLEIDING

De Wallertuin houdt veel mensen bezig. De natuurliefhebbers gaan er regelmatig kijken en de natuurverenigingen houden er regelmatig excursies. Kinderen uit de buurt spelen er en mensen laten er hun hond uit. De burens rondom de tuin vinden het allemaal zonde dat er geen onderhoud gepleegd wordt. Er zijn meerdere pogingen gedaan om met een groep daaraan wat te gaan doen. Tot op heden zonder resultaat. Kortom de Wallertuin staat in het middelpunt van de belangstelling.

De ingang tot de tuin is aan het eind van een kort zijstraatje van de Nieuwe Plantage: Klein Vrijenban.

2. HISTORIE EN LIGGING

Rond 1900 is het tracé van het Rijn-Schiekanaal langs de binnenstad van Delft verlegd van de westkant naar de oostkant. Met twee ruime bochten werd in het zuiden en het noorden de aansluiting met de oude loop verkregen. De oude binnenstad, traditioneel het gebied tussen de grachten, werd hiermee in het noorden en zuiden een stukje groter. In het noorden werd de oude gracht gedempt; dit is nu het plantsoen van de Nieuwe Plantage. Tussen de Nieuwe Plantage en het nieuwe stuk kanaal lag nog een stuk weiland dat nu plotseling tot de binnenstad behoorde. Dit is volgebouwd met een rij statige herenhuizen en daarachter is nog een grote tuin aangelegd: de Wallertuin van de familie Waller.

In de loop der jaren is deze tuin geworden tot een uniek natuurgebied. Met name de voorjaarsplanten oftewel de stinzefflora zijn een lust voor het oog. Een tuin met een vergelijkbare uitstraling is er niet in de regio. Er is al heel lang geen onderhoud meer gepleegd, de hekken zijn kapot en langzamerhand is de tuin feitelijk een stukje openbaar groen geworden. Er waren drie typen landschap in de Wallertuin te herkennen: het parkbos, het bramenstruweel en het grasland. Het grasland is inmiddels overgenomen door de braam. Verder zijn er nog kleinere elementen: de poel, de sloot, oude muurtjes en een stukje met zwerfkeien.

De gemeente had haar oog op de Wallertuin laten vallen om aan de westkant huizen of kantoren neer te zetten. Voordat het zover was, is in 1990 door Bureau Nieuwland samen met natuurverenigingen de natuurwaarde in kaart gebracht: Ecologische Waarden Wallertuin. De gemeente heeft daarop gereageerd met het bestemmen van heel de Wallertuin tot groen gebied. De tuin is nu in eigendom van een projectontwikkelaar, maar in het Ontwerpbestemmingsplan Binnenstad is de Wallertuin aangemerkt aan een nul procent bebouwingsgebied. Er mag dus niet gebouwd worden voor de duur van het bestemmingsplan.

De spelende kinderen, honden, achterstallig onderhoud en het gebruik van de tuin als reusachtige composthoop laten hun sporen achter. De allom betreunde verloedering van de tuin zou in de loop van de jaren een achteruitgang van de natuurwaarde te zien geven. Met dit rapport wordt duidelijker wat al deze factoren hebben gedaan met de natuurwaarden van de tuin.

3. STINZEFLORA

Natuurhistorisch gezien zijn de voorjaarsbloemen, de stinze flora, het belangrijkste aspect van de Wallertuin. Ten opzichte van 1990 is die gelukkig zeker niet achteruitgegaan. Er is in het voorjaar van 1996 en 2001/02 door ons geïnventariseerd. Een bedreiging voor de stinze flora vormen volgens veel bezoekers de kinderen die in de tuin spelen, maar die zoeken de bloemen gelukkig niet op. Ze lopen er wel eens overheen, maar verstoren de bollen niet. Erger zijn de mensen die de bloemen kennen. Zij nemen regelmatig bollen mee wat te zien is aan de kuiltjes in de grond. Eenmaal is iemand op heterdaad betrapt.

De waargenomen planten zijn zo nauwkeurig mogelijk ingetekend in de kaart van de tuin. Kleine voorkomens zijn per stuk aangegeven. De grotere voorkomens zijn opgetekend door het aantal vierkante meters waarop de soort voorkomt op te schrijven. Hieronder zijn de totalen te vinden. De gedetailleerde kaarten berusten in het waarnemingenarchief van de vereniging en zijn niet opgenomen in dit verslag.

Over een paar soorten bestond verschil van mening over de preciese naam. De aronskelk is volgens sommigen de gevlekte en volgens anderen de italiaanse. In 2002 is hier nog eens nauwkeurig naar gekeken. Beide blijken voor te komen. Bij de sterhyacinthen bestaat verschil van mening over de naam sneeuwroem en vroege sterhyacinth. De laatste naam lijkt mij correct. De vermelding van holwortel in 1992 lijkt op een verwarring met vingerhelmbloem te berusten.

In het rapport van Bureau Nieuwland wordt onderscheid gemaakt tussen het grote en het kleine sneeuwkllokje. Deze zijn nu samengevoegd tot gewoon sneeuwkllokje. De narcissus poetica en het maarts viooltje gevonden in 1996 zijn nieuw. De narcissus poetica is in 2001/02 niet meer teruggevonden, maar wel een groot aantal andere narcissoorten. Het lijkt erop dat mensen overvloedige bollen hebben uitgepoot.

Na 1990 is een deel van de Wallertuin verkocht aan de bewoners van de Nieuwe Plantage ter vergroting van hun achtertuin. De nieuwe grens wordt aangegeven door een Heras hekwerk. De vogelmelk is daardoor verloren gegaan voor de Wallertuin.

Soort	1990	1996	2001/2
Krokus m2	0,3	0,75	0,3
Wilde hyacint m2	0	6	4,2
Gewoon sneeuwkllokje m2	0	32	48,8
Oosterse sterhyacint m2	0	6,5	6,01
Vroege sterhyacint m2	0	2,04	19
Sneeuwroem stuks	10	0	0
Daslook m2	0,4	4	15,5
Winterakoniet stuks	3	3	3
Maarts viooltje m2	0	1,5	2,55
Aronskelk stuks	3	4	0
Gevlekte aronskelk stuks	0	0	12
Italiaanse aronskelk stuks	0	0	27
Vingerhelmbloem	0	7	4,1
Narcis stuks	0	12	86
Vogelmelk stuks	50	0	1
Zomerklokje	0	0	1
Blauwe anemoon stuks	0	0	3
Tulp stuks	0	0	6

4. POEL

De poel is alleen in 1996 geïnventariseerd. Het water in de poel was tijdens ons bezoek hoogstens 15 cm diep en op de meeste plaatsen veel minder. Afgefallen blad en volgens zeggen een enorme stapel kranten hebben de vijver dichtgeslibd. Het is duidelijk dat achterstallig onderhoud hier grote schade heeft toegebracht. Uitbaggeren is hoogst noodzakelijk, maar ook zeer kostbaar.

Bij ons bezoek in 1996 zijn gevonden aan fauna: bruine kikker, 20 waterpissebedden, muggenlarven, gemantelde poelslak, eivomige poelslak, dansmuglarve, duikerwantsen en jonge padjes. Aan flora is gevonden: grof hoornblad, klein kroos en veelwortelig kroos, gele lis en wolfspoot. Er waren ook een paartje meerkoeten en een paartje waterhoentje aan het broeden. De flora en fauna leidt in de poel een marginaal bestaan. De aantallen zijn zeer gering in vergelijking met poelen elders in de regio. Een continue bedreiging voor de poel vormen de bomen met hun schaduw en hun bladval. Om de poel tot zijn recht te laten komen zou er ruimte om de poel moeten worden gecreëerd door bomen te kappen en ook zou er regelmatig geschoond moeten worden.

5. MOSSEN

De mossen zijn nu voor de tweede keer geïnterviewd in de tuin. Er zijn geen zeldzame soorten gevonden, maar wel een leuke verscheidenheid. Het muursnavelmos is in 1996 voor de eerste keer nu in Delft gevonden. Het gewone sterremos is voor Delft ook een zeldzaamheid. De mossenflora lijkt een grote verandering te hebben ondergaan in de afgelopen vijf jaar, zie de soortenlijsten.

Latijnse naam	Nederlandse naam '96	Nederlandse naam '01
Polytrichum formosum		Fraai haarmos
Atrichum undulatum		Groot rimpelmos
Fissidens taxifolius	Kleivedermos	Kleivedermos
Ceratodon purpureum	Purpersteelje	Purpersteelje
Dicranella heteromalla	Gewoon pluisjesmos	Gewoon pluisjesmos
Dicranoweisia cirrata	Gewoon sikkelsterretje	Gewoon sikkelsterretje
Campylopus flexuosus	Boskronkelsteeltje	
Campylopus introflexus	Grijs kronkelsteeltje	
Tortula muralis	Gewoon muursterretje	Gewoon muursterretje
Barbula convoluta	Gewoon smaragdsteeltje	
Bryum capillare	Gedraaid knikmos	
Bryum gemmiferum		
Bryum rubens		Rood knolletjesknikmos
Plagiomnium affine	Rondbladig boogsterremos	Rondbladig boogsterremos
Mnium hornum	Gewoon sterremos	Gewoon sterremos
Aulacomnium androgynum	Gewoon knopjesmos	
Leptodictyum riparium	Beekmos	
Amblystegium serpens	Gewoon pluisdraadmos	Gewoon pluisdraadmos
Eurhynchium hians	Kleisnavelmos	Kleisnavelmos
Eurhynchium praelongum	Fijn snavelmos	Fijn snavelmos
Rhynchostegium murale	Muursnavelmos	
Rhynchostegium confertum	Boomsnavelmos	Boomsnavelmos
Brachythecium rutabulum	Gewoon dikkopmos	Gewoon dikkopmos
Hypnum cupressiforme	Gewoon klauwtjesmos	Gewoon klauwtjesmos
Lophocolea heterophylla	Gedrongen kantmos	Gedrongen kantmos

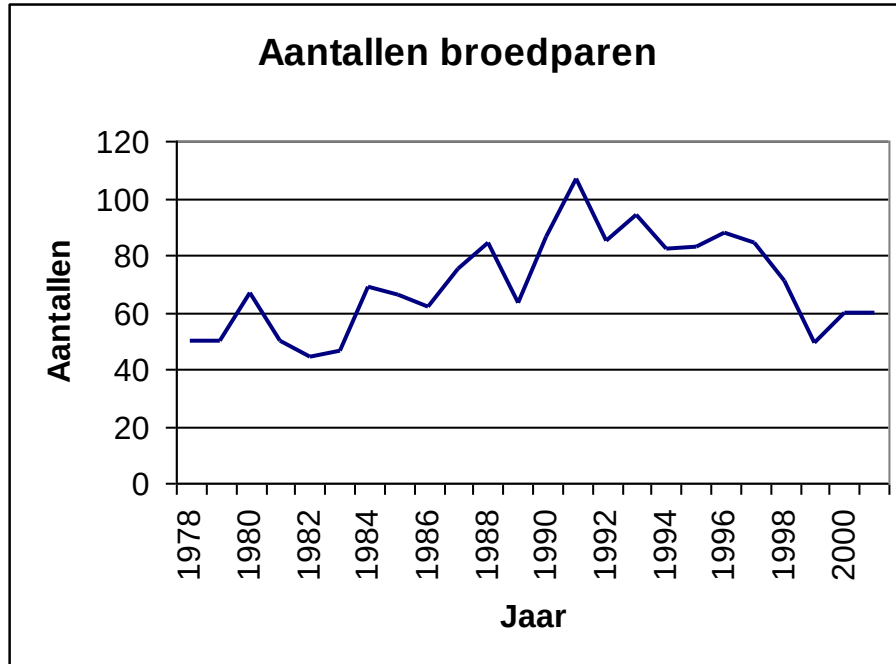
6. PADDESTOELEN

De Wallertuin is aantrekkelijk voor de paddestoelen door de grote hoeveelheden dood hout. Grote bomen liggen er te vergaan met steeds wisselende soorten paddestoelen. Mochten er ooit daadwerkelijk onderhoudsplannen in uitvoering genomen worden dan moet er zeker voldoende dood hout achterblijven voor de paddestoelen.

7. BROEDVOGELS

Broedvogels worden door de Vogelwacht geïnterviewd. In onderstaande figuur worden de aantallen broedparen per jaar weergegeven. De wisseling van het aantal broedvogels gebeurt min of meer sprongsgewijs. (Om dit goed te zien, is het nodig een cusumkaart te tekenen. Deze wordt hier niet weergegeven.) Te herkennen zijn de perioden '79-'83, '84-'90, '91-'99 en '99-'02. De daling in '99 komt waarschijnlijk door een wisseling van de waarnemer. In de periode daarvoor blijft die steeds dezelfde. In het rapport van het Bureau Nieuwland staat dat het aantal broedvogels door verstoring niet die aantallen halen die mogelijk zijn. Aan de andere kant doen de broedvogels het zeker niet slecht en nemen zelfs toe.

Tabel. Aantallen broedvogelpaartjes in de Wallertuin; Bron: Vogelwacht Delft e.o.

8. KRUIDEN

In 1990, 1992, 1995, 1996, 2001 en 2002 zijn er door de KNNV afd. Regio Delft uitgebreide inventarisaties uitgevoerd in de Wallertuin. De verschillen worden in de volgende tabel duidelijk gemaakt. De soorten zijn gesorteerd naar de vegetatietypen van Westhoff en Den Held. Planten groeien vaak alleen in bepaalde biotopen, zoals grasland, hei, bos of water. Westhoff en Den Held kennen een uitgebreide indeling in 38 biotopen, zie de literatuurlijst achterin.

De toename van grassen in '95/'96 ligt geheel aan de waarnemers die al of niet met grassen bekend zijn. De twee kroossoorten waren er eerder ongetwijfeld ook al. In '95/'96 is niet uitgebreid naar de bomen en struiken gekeken.

Varens zijn een zeldzaamheid in Delft en de nieuwe vondst van de brede stekelvaren in '95/'96 is het vermelden waard. Deze groeide op een steen

en was in '01/'02 weer verdwenen. In '01/'02 is een tongvaren en een mannetjesvaren gevonden.

De braam heeft inmiddels het grasveld volledig overwoekerd.

9. CONCLUSIE

Het rapport van Bureau Nieuwland gaat uit van de ecologische potentie van de Wallertuin en richt zich met name op de ontwikkeling van de natuurwaarden. Bureau Nieuwland beval aan te werken aan de ontwikkeling van drie typen landschap in de tuin. Het parkbos zou moeten worden ontwikkeld tot het elzen-vogelkersbos, het gras zou moeten worden gemaaid zodat een glanshaververbond zou kunnen ontstaan, het bramenstruweel zou moeten worden gehandhaafd. Verder werden nog een aantal kleinere deelbiotopen aangewezen die ontwikkeld zouden kunnen worden.

De conclusies in dat rapport blijven onverkort van kracht. Helaas is er geen mogelijkheid om de tuin daadwerkelijk op die manier in te richten. Hieronder wordt de visie gehanteerd dat met slechts heel beperkte middelen een maximum aan plezier voor de gemiddelde bezoeker zou moeten worden ontwikkeld.

Het parkbos kent op dit moment veel exoten in vergelijking met het (volgens Bureau Nieuwland) gewenste elzen-vogelkersbos. Afgezien hiervan lijkt het huidige parkbos al veel op een redelijk natuurlijk bos met bomen in alle leeftijden en alle staten van verval. Onderhoud zou beperkt kunnen blijven tot het omzagen van bomen die gevaar voor de bezoekers opleveren.

Het bramenstruweel ruikt op ten koste van het grasland. Nog even en er is geen doorkomen meer aan. Voor de bezoekers is dit hinderlijk. Het terugdringen van de braam lijkt daarom gewenst. Het geeft ook meer ruimte aan spelende kinderen om in de zon te spelen als ze dat willen. Volledig verwijderen van de bramen is niet gewenst. Mensen komen in het najaar de bramen plukken. Dit is duidelijk te zien aan de inloopjes die men tussen de struiken door maakt om erbij te kunnen.

Het open grasland is voor de bezoekers met name van belang door het contrast met het dichte bos. Ook geeft het grasland andere kruiden en grassen te zien dan het parkbos. Het terugdringen van de braam is absoluut noodzakelijk om de afwisseling in het park te behouden. Afgezien van de braam zijn er geen andere bedreigingen voor het grasland waargenomen.

Misschien geeft maaien een soortenrijker grasland, maar het lijkt toch ook zonder maaien grasland te blijven.

De voorjaarsplanten en de broedvogelstand lijken ook met alle verstoringen die er zijn zeker niet achteruit te gaan. De natuur is hier veel robuuster gebleken dan in het rapport van Bureau Nieuwland werd gevreesd.

De poel en de sloot lijken geen stabiele structuren in de Wallertuin. Schonen is dringend nodig om de natuurwaarden die hierbij horen weer op peil te brengen en onderhoud blijft nodig. Uitbaggeren is duur en het ontwikkelen van de natuurwaarden vereist verder toetreden van zonlicht in het water. Hiertoe moeten bomen gekapt worden. Het alternatief is om deze elementen op te geven en de verlanding zijn gang te laten gaan.

10. Literatuur

Ecologische Waarden Wallertuin, Bureau Nieuwland, Wageningen, 1990.

Wallertuin 1995/96, C.J. Nonhof, KNNV afd. Regio Delft, 1997.

Beknopt overzicht van Nederlandse plantengemeenschappen, J.J. den Held, Wetenschappelijke Mededeling nr. 134, KNNV Uitgeverij, 1991.

Bijlage: Planten in de Wallertuin

WdH	Lat-naam	90/92	95/96	01/02
	Fagus sylvatica			Beuk
	Cardamine flexuosa	Bosveldkers	Bosveldkers	Bosveldkers
	Cardamine hirsuta	Kleine veldkers		
	Cardamine pratensis	Pinksterbloem	Pinksterbloem	Pinksterbloem
	Cerastium glomeratum		Kluwenhoornbloem	
	Trifolium repens	Witte klaver		
	Plantago major subsp. major	Grote weegbree s.s.	Grote weegbree s.s.	Grote weegbree s.s.
	Cirsium arvense	Akkerdistel	Akkerdistel	
	Symphytum officinale	Gewone smeerwortel		Gewone smeerwortel
	Dryopteris dilatata		Brede stekelvaren	
	Sorbus aucuparia	Wilde lijsterbes	Wilde lijsterbes	Wilde lijsterbes
	Epilobium hirsutum	Harig wilgeroosje	Harig wilgeroosje	Harig wilgeroosje
	Equisetum arvense	Heermoes	Heermoes	
	Anemone apennina			Blauwe anemoon
	Scilla non-scripta	Wilde hyacint	Wilde hyacint	Wilde hyacint
	Tanacetum parthenium	Moederkruid		
	Geranium robertianum			Robertskruid
	Glechoma hederacea	Hondsdrif	Hondsdrif	Hondsdrif
	Rumex obtusifolius	Ridderzuring	Ridderzuring	Ridderzuring
	Rumex conglomeratus	Kluwenzuring		Kluwenzuring
	Impatiens parviflora	Klein springzaad	Klein springzaad	Klein springzaad
	Rubus caesius	Dauwbraam		Dauwbraam
	Ornithogalum umbellatum	Gewone vogelmelk		Gewone vogelmelk
	Phalaris arundinacea			Rietgras
	Quercus robur	Zomereik	Zomereik	Zomereik
	Acer pseudoplatanus	Gewone esdoorn		Gewone esdoorn
	Tulipa			Tulp (G)
	Populus x canescens		Grauwe abeel	Grauwe abeel

Poa trivialis		Ruw beemdgras	Ruw beemdgras
Eupatorium cannabinum	Koninginnekruid	Koninginnekruid	
Symphoricarpos albus	Sneeuwbes		
Lysimachia punctata			Puntwederik
Scilla siehei	Grote sneeuwroem		
Robinia pseudoacacia			Robinia
Taraxacum officinale	Gewone paardebloem	Gewone paardebloem	Gewone paardebloem
Sambucus nigra cv. 'Laciniata'		Peterselievlier	Peterselievlier
Scilla bifolia		Vroege sterhyacint	Vroege sterhyacint
Scilla siberica	Oosterse sterhyacint	Oosterse sterhyacint	Oosterse sterhyacint
Lunaria annua		Tuinjudaspenning	
Lamiastrum galeobdolon cv. 'Florentinum'	Bonte gele dovenetel	Bonte gele dovenetel	Bonte gele dovenetel
Quercus rubra		Amerikaanse eik	
Juglans regia	Okkernoot		
Arctium minus		Gewone klit	
Potentilla indica			Schijnaardbei
Epilobium	Basterdwederik (G)		
Glyceria	Vlotgras (G)		
Lemna	Eendekroos (G)		
Narcissus	Narcis (G)	Narcis (G)	Narcis (G)
Ulmus glabra	Ruwe iep		
Acer platanoides	Noorse esdoorn		Noorse esdoorn
Euphorbia lathyrus	Kruisbladige wolfsmelk		
Epilobium tetragonum			Kantige basterdwederik s.l.
Rubus fruticosus	Gewone braam	Gewone braam	Gewone braam
Brassica napus	Koolzaad		
Triticum aestivum			Tarwe
Crocus vernus		Bonte krokus	Bonte krokus
Aesculus hippocastanum	Witte paardekastanje	Witte paardekastanje	Witte paardekastanje
Eranthis hyemalis		Winterakoniet	
Crocus tommasinianus		Boerenkrokus	

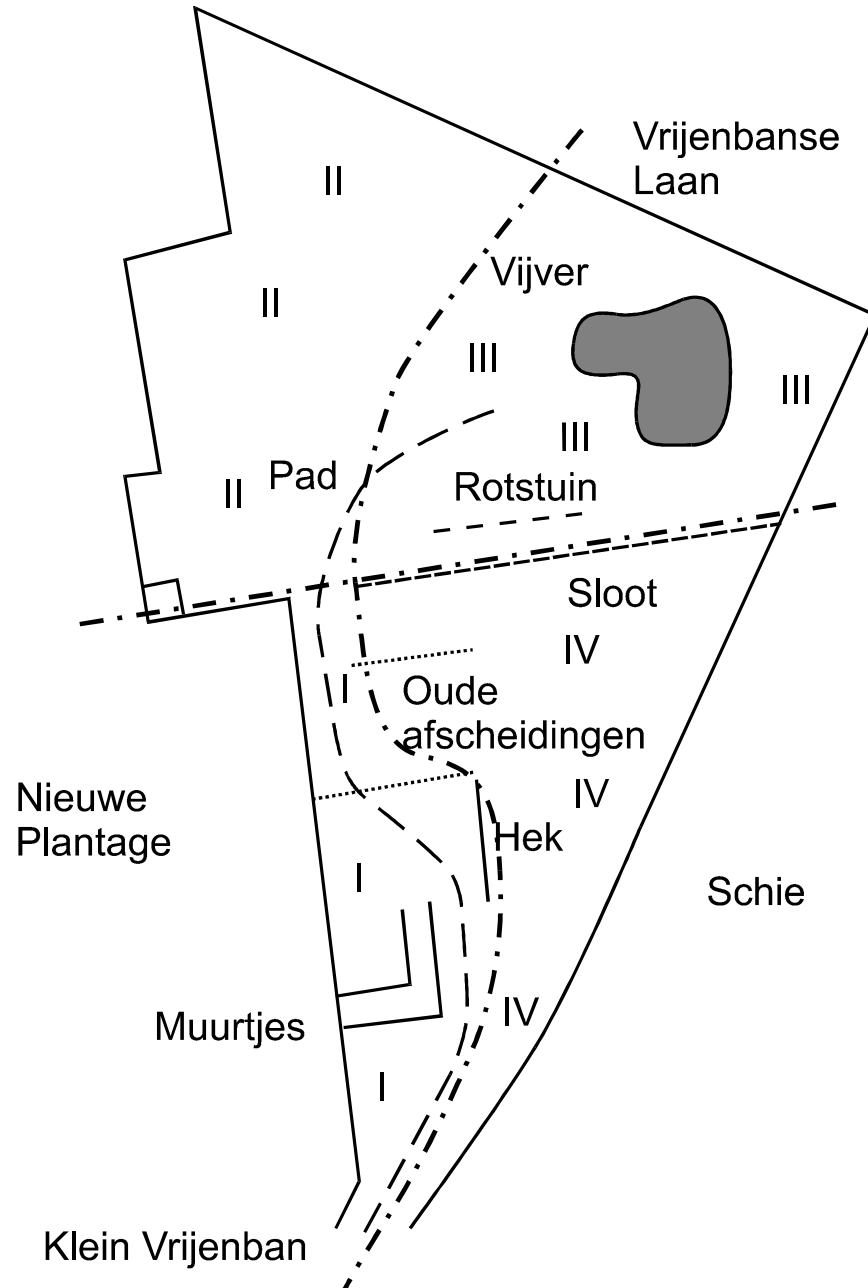
	Impatiens glandulifera		Reuzenbalsemien	Reuzenbalsemien
01Aa	Lemna minor		Klein kroos	
01Aa01	Spirodela polyrhiza		Veelwortelig kroos	Veelwortelig kroos
07Ab04	Asplenium scolopendrium			Tongvaren
10Aa	Veronica serpyllifolia		Tijmereprijs	Tijmereprijs
11Aa02	Ranunculus sceleratus	Blaartrekkende boterbloem		
12	Sonchus oleraceus			Gewone melkdistel
12	Senecio vulgaris	Klein kruiskruid	Klein kruiskruid	
12	Stellaria media	Vogelmuur	Vogelmuur	Vogelmuur
12Aa'	Geranium dissectum	Slipbladige ooievaarsbek	Slipbladige ooievaarsbek	
12Aa'	Lamium purpureum	Paarse dovenetel s.s.		
12Aa'	Sonchus asper	Gekroesde melkdistel		
12Aa04	Oxalis fontana			Stijve klaverzuring
12Ba	Sisymbrium officinale		Gewone raket	
12Bb	Capsella bursa-pastoris	Gewoon herderstasje		Gewoon herderstasje
12Bb	Polygonum aviculare	Gewoon varkensgras	Gewoon varkensgras	
16A	Lolium perenne		Engels raaigras	
16A	Poa annua		Straatgras	Straatgras
16A	Juncus compressus		Platte rus	
16Aa04	Tussilago farfara	Klein hoefblad	Klein hoefblad	Klein hoefblad
16Ab	Elytrigia repens		Kweek	
16Ab	Ranunculus repens	Kruipende boterbloem	Kruipende boterbloem	Kruipende boterbloem
16Ab02	Rorippa sylvestris		Akkerkers	
16Ab02	Lysimachia nummularia	Penningkruid		Penningkruid
17	Galium aparine	Kleefkruid	Kleefkruid	Kleefkruid
17A	Carduus crispus			Kruldistel
17A	Cirsium vulgare	Speerdistel	Speerdistel	
17A	Lamium album	Witte dovenetel	Witte dovenetel	
17Aa01	Arctium lappa	Grote klit		
17Ab01	Lapsana communis	Akkerkool	Akkerkool	Akkerkool
17Ab01	Alliaria petiolata	Look-zonder-look	Look-zonder-look	Look-zonder-look
17Ab01	Chelidonium majus	Stinkende gouwe	Stinkende gouwe	

17Ac01	Lamium maculatum		Gevlekte dovenetel	Gevlekte dovenetel
17Ac01	Petasites hybridus	Groot hoefblad	Groot hoefblad	
17Ac01	Urtica dioica	Grote brandnetel	Grote brandnetel	Grote brandnetel
17Ac01	Aegopodium podagraria	Zevenblad	Zevenblad	Zevenblad
17B	Calystegia sepium	Haagwinde	Haagwinde	Haagwinde
17B	Solanum dulcamara	Bitterzoet	Bitterzoet	
17Ba	Barbarea stricta	Stijf barbarakruid		
18Aa	Chamerion angustifolium		Wilgeroosje	
18Aa02	Digitalis purpurea	Gewoon vingerhoedskruid		
19	Lycopus europaeus	Wolfspoot	Wolfspoot	
19	Alisma plantago-aquatica	Grote waterweegbree		
19Aa	Veronica beccabunga	Beekpunge	Beekpunge	Beekpunge
19Aa01	Glyceria fluitans		Mannagras	
19B	Iris pseudacorus	Gele lis	Gele lis	Gele lis
19B	Phragmites australis	Riet	Riet	Riet
19Ba09	Schoenoplectus tabernaemontani		Ruwe bies	
19Bb	Rorippa amphibia	Gele waterkers		
19Ca04	Leucojum aestivum			Zomerklokje
19Ca04	Carex riparia	Oeverzegge		
20Bc02	Myosotis ramosissima		Ruw vergeet-mij-nietje	
25	Holcus lanatus			Gestreepte witbol
25	Plantago lanceolata	Smalle weegbree		
25	Rumex acetosa	Veldzuring		
25A	Equisetum palustre	Lidrus	Lidrus	
25Ab	Lythrum salicaria	Grote kattestaart		
25Ba	Bellis perennis			Madeliefje
25Ba	Dactylis glomerata		Kropaar	Kropaar
25Ba	Heracleum sphondylium		Gewone bereklauw	
25Ba	Trifolium dubium		Kleine klaver	
25Ba	Ranunculus acris	Scherpe boterbloem	Scherpe boterbloem	Scherpe boterbloem

25Ba03	Phleum pratense subsp. pratense		Timoteegras s.s.	
33Aa01	Salix triandra	Amandelwilg		
33Aa03	Salix alba	Schietwilg		Schietwilg
34	Ribes uva-crispa	Kruisbes		
34	Sambucus nigra	Gewone vlier	Gewone vlier	Gewone vlier
34A	Prunus spinosa	Sleedoorn		
34A	Cornus sanguinea	Rode kornoelje		
34A	Crataegus monogyna	Eenstijlige meidoorn	Eenstijlige meidoorn	Eenstijlige meidoorn
34Ab	Rosa rubiginosa	Egelantier		
34Ab	Ligustrum vulgare			Wilde liguster
35Aa	Alnus glutinosa	Zwarte els	Zwarte els	Zwarte els
35Aa01	Ribes nigrum	Zwarte bes		
37Aa02	Ilex aquifolium	Hulst	Hulst	Hulst
37Aa02	Quercus petraea			Wintereik
38	Geum urbanum	Geel nagelkruid	Geel nagelkruid	Geel nagelkruid
38	Corylus avellana	Hazelaar	Hazelaar	Hazelaar
38	Hedera helix	Klimop	Klimop	Klimop
38	Fraxinus excelsior		Gewone es	
38	Ranunculus ficaria subsp. bulbifer	Gewoon speenkruid	Gewoon speenkruid	Gewoon speenkruid
38A	Lamium galeobdolon			Gele dovenetel
38A	Galium odoratum			Lievevrouwebedstro
38A	Arum maculatum	Gevlekte aronskelk	Gevlekte aronskelk	Gevlekte aronskelk
38A	Scrophularia nodosa	Knopig helmkruid		
38A	Allium ursinum	Daslook	Daslook	Daslook
38A	Dryopteris filix-mas			Mannetjesvaren
38Aa	Stachys sylvatica	Bosandoorn	Bosandoorn	
38Aa	Prunus padus	Vogelkers		
38Aa	Alnus incana	Witte els		
38Aa	Ribes rubrum	Aalbes		
38Aa	Heracleum mantegazzianum	Reuzenbereklaauw	Reuzenbereklaauw	Reuzenbereklaauw

38Aa	Rumex sanguineus	Bloedzuring		
38Aa	Circaea lutetiana			Groot heksenkruid
38Aa	Galanthus nivalis	Gewoon sneeuwklokje	Gewoon sneeuwklokje	Gewoon sneeuwklokje
38Aa	Silene dioica	Dagkoekoeksbloem	Dagkoekoeksbloem	Dagkoekoeksbloem
38Aa05	Viola odorata	Maarts viooltje	Maarts viooltje	Maarts viooltje
38Aa05	Populus alba	Witte abeel		
38Aa05	Corydalis solida	Vingerhelmbloem	Vingerhelmbloem	Vingerhelmbloem
38Aa07	Arum italicum			Italiaanse aronskelk
38Aa07	Anthriscus sylvestris	Fluitekruid	Fluitekruid	Fluitekruid
38Ab01	Taxus baccata		Taxus	

Bijlage: Kaart Wallertuin

Dit boekje is geschreven omdat de Wallertuin, de mooiste tuin van Delft, bedreigt wordt. De bedreiging bestaat uit volbouwen en achterstallig onderhoud.

Een acute bedreiging in 1990 vormde de plannen voor bebouwing. Door Bureau Nieuwland is de ecologische waarde van de Wallertuin in kaart gebracht. De gemeente heeft daarop gereageerd met het geven van een groenbestemming. Er mag dus niet gebouwd worden zoals de bedoeling was.

Na 5 jaar en na 10 jaar, hebben we de ecologische waarden weer in kaart gebracht. Het gaat niet slecht met de natuur in de Wallertuin. Dit ondanks het ontbreken van onderhoud en het geringe toezicht. Toch moeten een aantal dingen toch wel dringend gedaan worden: kappen van gevaarlijke bomen en het terugdringen van de bramen.